

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการ ที่มา และความสำคัญ

การท่องเที่ยว นับว่าเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย และเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าประเทศได้มากเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับรายได้จากการส่งออกสินค้าหลักที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า ยางพารา เม็ดพลาสติก อัญมณี และเครื่องประดับ น้ำมันสำเร็จรูป เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ ดังตารางที่ 1.1 รายได้จากการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศมากเป็นอันดับหนึ่งในบรรดาการส่งออกสินค้าหลักของประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 522,779.14 ล้านบาท ในปี 2544 เป็น 702,096.79 ล้านบาท ในปี 2548 โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.53 ต่อปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยว กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และผลิตภัณฑ์ในสาขาบริการ สาขาอุตสาหกรรม และสาขาการเกษตรแล้ว ดังตารางที่ 1.2 และ 1.3 พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในปี 2541 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.79 ในปี 2547 เมื่อแยกพิจารณาในผลิตภัณฑ์สาขาบริการ สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวก็มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจาก 15.4 ในปี 2541 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.09 ในปี 2547 สาขาอุตสาหกรรมและสาขาการเกษตรก็มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยในปี 2541 รายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 23.46 ของสาขาอุตสาหกรรม และร้อยละ 86.26 ในสาขาการเกษตร ในปี 2547 เมื่อเทียบสัดส่วนของรายได้จากการท่องเที่ยวเทียบกับมูลค่าในผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมได้เพิ่มเป็นร้อยละ 24.81 และผลิตภัณฑ์สาขาการเกษตรเพิ่มเป็น ร้อยละ 107.14 การท่องเที่ยวจึงนับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ในระดับสูงแก่ประเทศและมีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

จากการที่ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ และมีรายรับจากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่ถ้าพิจารณาถึงดุลการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 1.4 ก็จะพบว่ารายรับจากการท่องเที่ยวมีค่ามากกว่ารายจ่ายจากการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่า ไม่

เพียงแต่รายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงดุลการท่องเที่ยวยังเกินดุลจาก 119,463.37 ล้านบาท ในปี 2541 และเกินดุลเพิ่มสูงขึ้นจนกระทั่ง ในปี 2547 ดุลการท่องเที่ยวเกินดุลถึง 190,649.56 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ยแล้ว ร้อยละ 6.94 ต่อปี ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นการดึงดูดเงินตราต่างประเทศมาสู่ประเทศ ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุลได้

ดังนั้นการศึกษาความสัมพันธ์ของรายได้จากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจึงนับเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ผลของการท่องเที่ยวส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไรบ้าง หรือจะส่งผลที่ตรงกันข้าม และจากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายกระตุ้นการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจนั้นจะทำให้เกิดผลมากน้อยเพียงใดต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย และในทางกลับกันถ้ามีการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจจะส่งผลต่อการท่องเที่ยวหรือไม่ จากความสำคัญดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวกับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะยังไม่มีการศึกษาที่ผ่านมา ทั้งนี้เพื่อหารูปแบบความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้อย่างถูกต้อง

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับรายได้จากการส่งออกสินค้าออกที่สำคัญ 10

อันดับ ของประเทศไทย พ.ศ. 2544, 2546 และ 2548

(หน่วย: ล้านบาท)

สินค้าออก	2544	สินค้าออก	2546
การท่องเที่ยว	522,779	การท่องเที่ยว	599,256
คอมพิวเตอร์ฯ	351,798	คอมพิวเตอร์ฯ	339,940
แผงวงจรไฟฟ้า	154,880	แผงวงจรไฟฟ้า	191,540
รถยนต์ฯ	117,614	รถยนต์ฯ	164,706
อัญมณีฯ	81,312	ยางพารา	115,797
เครื่องรับวิทยุฯ	74,910	อัญมณีฯ	104,526
เม็ดพลาสติก	71,428	เครื่องรับวิทยุฯ	103,765
ยางพารา	58,708	เม็ดพลาสติก	89,205
น้ำมันสำเร็จรูป	50,833	เหล็กฯ	70,222
เหล็กฯ	48,301	เคมีภัณฑ์	65,897
เคมีภัณฑ์	44,876	น้ำมันสำเร็จรูป	42,405
สินค้าออก	2548	สินค้าออก	2549
การท่องเที่ยว	702,097	การท่องเที่ยว	705,047
คอมพิวเตอร์ฯ	474,445	คอมพิวเตอร์ฯ	565,807
รถยนต์ฯ	310,310	รถยนต์ฯ	362,374
แผงวงจรไฟฟ้า	238,455	แผงวงจรไฟฟ้า	267,598
เม็ดพลาสติก	167,915	ยางพารา	205,483
ยางพารา	148,680	เม็ดพลาสติก	171,394
อัญมณีฯ	129,339	อัญมณีฯ	139,865
เครื่องรับวิทยุฯ	125,534	น้ำมันสำเร็จรูป	138,786
เหล็กฯ	115,604	เหล็กฯ	134,035
เคมีภัณฑ์	105,761	เครื่องรับวิทยุฯ	131,549
น้ำมันสำเร็จรูป	94,996	เคมีภัณฑ์	130,475

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) และกรมส่งเสริมการส่งออก (2550)

ตารางที่ 1.2 รายได้จากการท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) แยกตามภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตรตามราคาประจำปี

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	รายได้จากการท่องเที่ยว	ผลิตภัณฑ์ในภาคบริการ	ผลิตภัณฑ์ในภาคอุตสาหกรรม	ผลิตภัณฑ์ในภาคเกษตร	ผลิตภัณฑ์มวลรวม
2541	430,075	2,792,849	1,833,598	498,587	4,626,447
2542	456,197	2,739,035	1,898,044	435,507	4,637,079
2543	495,788	2,855,627	2,067,104	444,185	4,922,731
2544	522,779	2,970,168	2,163,334	468,905	5,133,502
2545	558,821	3,137,395	2,313,248	514,257	5,450,643
2546	599,256	3,345,178	2,583,797	607,863	5,928,975
2547	701,585	3,675,137	2,828,351	654,810	6,503,488
2548	702,097	3,972,611	3,131,617	706,285	7,104,288
2549	705,047	4,270,085	3,434,883	757,760	6,834,528

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)

ตารางที่ 1.3 สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในภาคบริการ
ภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร ตามราคาประจำปี

(หน่วย: ร้อยละ)

ปี	สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยว			
	ภาคบริการ	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคการเกษตร	ผลิตภัณฑ์มวลรวม
2541	15.40	23.46	86.26	9.30
2542	16.66	24.04	104.75	9.84
2543	17.36	23.98	111.62	10.07
2544	17.40	24.17	111.49	10.18
2545	17.81	24.16	108.67	10.25
2546	17.91	23.19	98.58	10.11
2547	19.09	24.81	107.14	10.79
2548	17.67	22.42	99.41	9.88
2549	16.51	20.53	93.04	10.32

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ (2550)

ตารางที่ 1.4 ดุลการท่องเที่ยวในระยะปี พ.ศ. 2541 – 2549

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	รายได้จากการท่องเที่ยว	รายจ่ายด้านการท่องเที่ยว	ดุลการท่องเที่ยว
2541	430,075	310,611	+119,463
2542	456,197	325,187	+131,010
2543	495,788	358,448	+137,340
2544	522,779	378,354	+148,425
2545	558,821	395,290	+163,532
2546	599,256	444,327	+154,929
2547	701,585	510,935	+190,650
2548	702,097	515,252	+186,844
2549	705,047	519,569	+182,528

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยใช้เทคนิคทางเศรษฐมิติด้วยวิธีโคอินทิเกรชัน (Cointegration Method) และเออร์เรอร์คอเรกชัน (Error – Correction Model) และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยวิธี Granger Causality เพื่อให้ทราบถึงทิศทางการปรับตัวในระยะยาว การปรับตัวในระยะสั้นและทิศทางความสัมพันธ์ในเชิงเป็นเหตุเป็นผล (Causality Test) ระหว่างการท่องเที่ยวกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิชนิดอนุกรมเวลา (Time Series Data) ซึ่งในที่นี้ คือ ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และ รายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นข้อมูลรายไตรมาส ระหว่าง พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2549 ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินบทบาทของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้การท่องเที่ยวและช่วยในการกำหนดนโยบายของภาครัฐในการที่จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีเสถียรภาพและประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้วางแผนเชิงนโยบาย ใช้ในการกำหนดมาตรการต่างๆในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว